Hrynevych, Fedir
Satyrychno-humorystychni monol'ogy dlia stseny

PG
3948
H716S38
1922

From the Collection
of the late

JOHN LUCZKIW

БІБЛІОТЕКА УКР. НАР. ДОМУ
Нр. 618
• Гебфорд, Онт.

БІБЛІОТЕКА УКР. НАР. ДОМУ
Нр. 618
в Гефорд, Онт.

ФЕДІР ГРИНЕВИЧ

САТИРИЧНО-ГУМОРИСТИЧНІ

Satyrychno-

МОНОЛЬОГИ

для сцени.

(КНИЖКА ПЕРША.)

(Другий наклад).

БІБЛІОТЕКА УКР. НАР. ДОМУ
Нр.
в Гефорд, Онт.

ЛЬВІВ, 1922.

ВИДАВНИЦТВО „РУСАЛКА“.

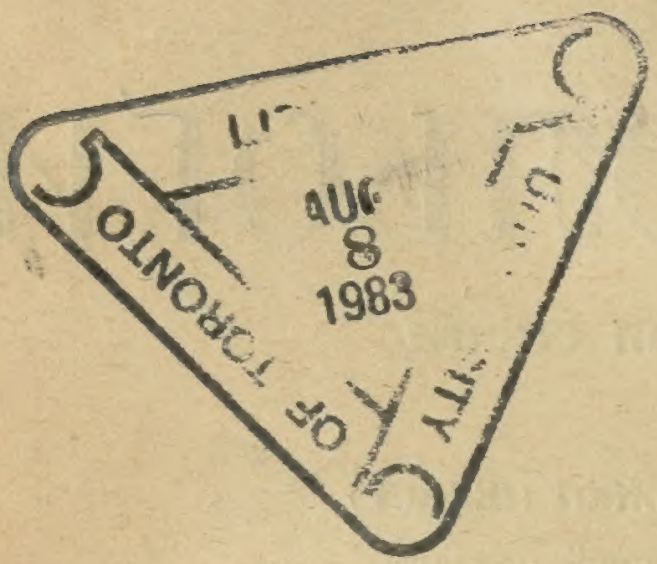

PG
3948
H716S38
1922

Друкарня Ставропигійскаго Института
під управою Ю. Сидорака

Клопоти Семена.

(Діяльоґ).

Семен Бабій *(входить на сцену, підпитий озирається довкола і говорить)*:

Ось, добре, що старої нема дома, а то би таки зараз біда була. Зле, гей той каже, — з жінкою, але зле і без жінки! Ну, та і не дивниця, що я оженивсь з лихою жінкою, коли вже і сам Адам нічого зі своєю Евою не порадив, хоч мав що правда куди утікати від неї, бо моя стара, гей той каже, то вже причіпиться наче ріпяк до кожуха, що вже і нікуди утікати і нікуди діватись.

Вже то така бабяча примха, гей той каже. Що не захоче, то на її мусить вийти! Ось, хочби возьмім примір з прапрабабки моєї жінки, небіжки Еви, царство їй небесне, гей той каже, най з Богом спочиває. Захотілось їй покійній, кислиць у раю, бо, гей той каже, то тоді щеплених яблок не було, так мусіла сама їсти і ще Адама бідного до клопоту привести. Так то і з моєю старою нераз буває.

Ге, як кажете? Не всі жінки однакові бувають? Та оно, ніби я не знаю, як на то сказати. Кажуть, що ніби то деяка жінка, наче ангел бу-

ває, а моя, бачте, гей той каже, діяволом підшита. *(Надслухує)*: Ох лишенько мені, де ту тепер дітись?! *(Лізе під лаву)*: Ось влізу під лаву, а ви не говоріть, що тут мене бачили.

Ксенька *(жінка Семена за сценою)*: Семене, Семене?! А що, оглух, чи що?! Певно знова до коршми поплівся! *(входить)*: Ну, і подивіться добрі люде на мого господаря. В поли робота, я вже і рук не чую від праці, а він висиджується в коршмі цілими днями! Ой, йой, йой! Головонькож моя ти бідна! *(до публики)*: А думаєте, що буде лучше коли? Та де там?! Ось і знов біда видумала якісь припінації. Кажуть, що тепер вже і хлопи у своїх хрещених хатах можуть тримати припінацію. Мало і так образи Божої!... Та де таке коли водилось давніше?! Агій на вас, вченики! Бо то десь ніби по казетах вичитали, що з новим роком вже і хлопи будуть могли шинкувати, а мому старому набилось це в голову, та ані крихітки не посидить в дома, но тільки лазить цілими днями за тою припінацією. Ой, коби він мені навинувся під руки, далаб я єму припінацію! Ой, ой! йой!! аж трусить мною зі злости! Та я, чесна господиня, чесного до того роду, шинкаркою малаб бути? А, недочиканє твоє, ти старий кострубе! Я тобі дам ще нині припінацію, що і за рік не стямишся та не витверезишся!

Ані на крок не пушу з хати тепер! Привяжу на увязи як собаку, їсти не дам, а тож буде знати, як пильнувати газдівства, а не якоїсь припінації! Від нині ані на крок з хати не пущу, о, чекайже небоже!... І кажете добре буде на

світі тепер? Та де там добре! Я баба, але знаю з гори, що зле. І то дивно, для чого зле. Давніше, правда, пили люде, не було читалень, не було школи, то і не дивота, що народ був темний. А тепер і школи є, і читальні закладають, отже зле не повинно бути. Ось при посвяченю нашої читальні і єґомосьць і таки сей пан, що приїздив зі Львова, наговорились немало про темноту і піянство, але якось нічо з того. Нині вже видно наче і пани щось маркерують, коли хотять якісь припінації між хлопами заводити. Щось ой зле діється на світі! Тоті пани, що видумують якусь припінацію для хлопа, то чисті вам дурисвіти. Коби то я стрінулась де з тими панами, я би їм показала, чи треба хлопови припінації, та по що вони розволочили мого Семена!

Тримає Іцко коршму, най собі тримає, най сам з своєю Суркою пє тоту смердюху, а не ти хлопе. Коби то всі жінки мали мій розум, го! го!.., Сама не піду і старого не пущу до коршми, най сидить дома, най пильнує ґаздівства!

Але щож: Як зачали тоті ледахтори писати у казетах про тоту якусь, чортівську — дух святий при нас хрещених, припінацію, тай хочби і мій старий, взяв, та зворохобився. Заложу — каже — у себе в хаті припінацію, час вже, каже, Іцкови піти на пенсію. Та на яку мару, — кажу, — тобі припінація? Я і сяк, і так, розговорюю, розбиваю, ані руш; а тепер до того ще і розволочився і зачинає напиватись. О, почекайже небоже, вернеш ти мені до дому, дам я тобі припінацію! А щоби то було, як би так, хрань Боже, сам став шинкарем, припинатором? Та все, ви-

бачайте за слово, був би пяний, як безрога, як темна ніч!

(За сценою чути крик курки).

А там що такого? Вже певно яструб схопив курку! Головонькож ти моя бідна! *(вибігає, з за сцени)*: А гуша, на! а гуш!! гуш!

Семен *(визирає з під лавки)*. А що, вже нема моєї жінки? *(вилазить з під лавки)*. Славаж тобі Боже, що вже вийшла з хати. *(Хапаєсь за боки)*: Ай, аж боки мене заболіли, так довго лежати під лавою, а тут і зголоднів чоловік до того, бо, бачте, гей той каже, натщо ще з дому вийшов на село.

А що, люде добрі, вже знаєте мою стару?! От то, вам, гей той каже, — зіленько. Ой, йой! Не знаю, чи витримали бисьте з нею, а тут вже чоловік, фалабу, двайцять років так проживає, та, гей той каже, мучиться з нею, та вік свій коротає! *(до публики)* Ви смієтесь з мене, а тото бачте, нема сміху; мені часами то і на плач збирається Ось, хочби і з тою велебною, гей той каже, — припинацією, що то по казетах пишуть, тай ніби і моя стара вам о тім говорила.

Бо то ніби тоті казетники, чи там, гей той каже, — ледахтори, що друкують казету, то страх учені люде! То щось такого, гей ворожбити! Де хто бився, і з ким, чи буде війна, кілько хто має довгу, хто вродився, хто умер, то они все теє, гей той каже, — знають і нам друкують. Так-рік в сусіднім селі Хрунівцях, то ще громада не знала, що війт їх, гей той каже, хрунь, та злодій, а ледахтори вже тото і надрукували в казеті! А якже!...

Так і за тоті хочби припінації, ніхто би і не знав був, щоби не тоті, гей той каже, — ледахтори! Хто би бувало думав був о тім, щоби наш христїнин, гей той каже, — міг так само, як і жид паршивий, тримати у себе припінацію. А добра бо то річ своя припінація, бо, гей той каже, — чи хрестини, чи поминки, чи весіля, чи то празник, поз'їздяться гості, і своя вже тут вигода в хаті, та не треба іти до коршми кланятись, та просити жида на борг горівки, такого пархача пейсатого! Але, моя стара, як сами ви чули добрі люде, не дасть собі і витолкувати, що то за добра вигода тота припінація?! Звичайно, гей той каже, — у баби довгий волос, а короткий розум!

А що мені треба було написати якесь там подання на тоту припінацію, тож і знає стара, що сам не напишу, пішов я до начальника, ніби до нашого війта і писаря, щоби мені зробили подання, тай прибили гей той каже, — печатку! Самі знаєте, що ніхто нікому не винен панщини, вигодили мені війт, тай і мені треба якось по людськи поступити. Пішлисьмо до Іцка, і запилисьмо могорич, заки своя вигода буде в хаті, гей той каже. А ту стара вже і свариться, що розпився! Зрештою, самі чулисьте, на що вам і казати.

(Ксенька входить на сцену, Семен з переляку цофаєсь в кут, намірюючись знова лізти під лаву).

Ксенька: Ти вже тут шинкаре?! То робота в дома і в поли дожидається господаря, а він волочиться по коршмах, розпивається, марнує працю, — мою кервавицю?!

Семен: Дай спокій стара, та чого чепилась мене, дай собі витолкувати...

Ксенька *(бере мітлу і б'є нею Семена).* А маєш тобі спокій! А маєш тобі печатку на твоє подання та на твою припінацію! а маєш!! а маєш!!! *(Семен тимчасом поволи висувається до дверей і утікає).* Ото вам біда напосілась на мене на старість! Старець а ще дуріє. Ой, буду я тебе тепер учити іначе розуму! Ой, буду!... Чекай-теж бо певно знова полізе до коршми?! Але піду за ним зараз таки, та за лоб приведу сюди, привяжу як собаку, їсти не дам, тоді буде знати, як шанувати, та слухати своєї жінки, та як пильнувати ґаздівства, а не якоїсь припінації! Я єму тут зараз випишу концесію на припінацію, та вже і приложуж йому печатку, приложу!... *(Вибігає).*

Лопушна, 5. VI. 1910 р.

Мойше Бейойке

ґандляр кіньми

(Монольоґ).

(Мошко входить на сцену з батогом в руці, веселий): Ну... Ринькі*), купіть собі тоте коняке цуґове, то фаїн цуґовець. На мою сумліню, з ним їхало сам пан капітан від драґонів! Що кажете?... Старе шкапе від трамваїв? Зірване ногів має?!

---

*) Гриньку.

Ну, покажіть мені де оно єму має пірване ногів?! Оно, коняке, має вшіх ногів чілих! Що оно собі коняке знівроке високе, ни...и.. що то вам шкодить?... Небійтеша, драбини до неї не треба прикладати!... Ни,..и,.. може оно собі і з трамваїм їздило, дідьке його знає, але я вам кажу, шо то коняке цуґове, я єго купив від саме пан капітан з драґонів! Я вам шош кажу Риньки: дайте сто двайцять стрібне, за тоте цуговець, то я вам буду продавати єму! Шойн! Ой, вей!... На моє сумліню, я не можу бути стратне.. Мене оно саме, тої шкапе, коштує більше. Я вже так як для вас... я вам буду єго продавати за тоте гропу, шо вам кажу. Шо-о.. Кажете оно єму не цуґове? На мою сумліню, ви подивітьша, як оно єму до гору хвоста і голови задирає!... Як то?! Кажете, я вас на тамте коняке ошукав?... Шо ви кажете таке Риньки?! Фе-е, я не сподівавша за вас, на такі слова, прецінь ви є мудрий чоловік, а таке дурниче кажете... Шо я тому винен, як оно собі було капке гонористе..е?! Як би ви тоте оба шкапе були купили у мене, ни..и.., ни то инше діло! А ви купили одно шкапе у мене, а друге у Гершка, одно з оден село, а друге з другий село — о, запрягаєте потім до віз, і хочете зараз їхати! Тоте коні, воно єму не виділо оден-другий ніколи, ни...и, тай оно собі встидаєтьша за себе. Ни...и, чому ні, оно може собі встидатиїпа, як воно єму нешміле!... А ви кажете зараз, шо то не добре коняке! Я вам шо скажу Риньке: хочете мати добре шкапе? Ни, ни!... Я вам буду продавати тоте цуґот від драґонів! Ви мене за него подякуєте! На мою сумліню, ой, вей! Уф майне

мунис! Ви Риньку запитайте своє сусіду Тана-ас, я єму продавав також кінь! Оно тоте Танас, коли мене здибало тільке, ці то на місто на ярмарик, ці то на дорога, воно мені все дякує за тоте коняке. Уф майне мунис! Оно зараз каже: Най тобі Мошко дітке вожме з твоє коня, яке оно гонорисге! Оно не їде, не їд-е, а з раптим як вожме з мішча, то аж воза тріщить, а болото наплота скаче! Як ви менї не вірити Риньки, то самі спробуйте, тож шкапе цуґова. Шо. о?! Не здале, кажете?! Ви кажіт, що не маєте вохоте куповати єму, або не маєте грошу!... То друге річ! Я грошу буду вам зачекати до двух ярмарик, а ви мені доплатиге за тото ше чіле пятке, або даште мені кільки курочке на шабис. Шойн? Шо?! кажете, воно ногами волочить? Герсте?! Ногами молочить!! Фи! Я не сподівавша за вас, на таке дурничу! Ви є мудре чоловік, а таке дурниче кажете з нівроком!... Коняке мусить з ногами волочити, бо оно єму з ногами ходить. Ви хотіли, щоби коня скакало як заяч?! Шо...о? не має очи?! Воно єму має вшіх очи, а як воно єму не дивитьша, то шо вам тото шкодить? Воно вам за тото не піде шкоду зробити, ви єму даште просте сїчке наприкладне, а воно собі подумає шо то овес, і буде їсти! Ви єму даште просте солома. а оно подумає, шо то отаве і буде їсти! Воно призвичаєне їхати з паньске карете, а тепер як оно єму шлїпе...е, то ви єго можете запрягати до просте хлопське драбинясте воза, а воно собі подумає, шо то паньске карете і зараз помахає з хвостом, покрутить з голова і поїде з ґальопом!

Ви, Ринькн, подякуєте менї, за тоте цуґош. На мою сумліню! Уф майне мунис! *(До публики)*: Я панству шош кажу на секрет: Тото коняке, оно єму вже йшло на шкіру - за пятке чіле, я троха вже возив з ним молока до кулєі, але най єму дітки вожме, тото коняке, яке оно гонорисге! Оно не хотіло з разу вжати з мішча, ані руш!... Але Мошке має на то розум в своє кепале, має способу і собі порадить на вшого! Я єму не можу бути стратне, бо тоте шкапе сам шміялобиша за мене. Я єму потребувало дати пів літру оковитку, а як я єму дав напитиша з горільким, то воно єму не хотіло, не хотіло, то я таки вшой горількe вилив єму до зуби! Оно трохи собі покрутило з головами, трохи копнуло з ногами, помахало з хвостами, — і як не рушить з мішчу, — то пігнало із ґальопем аж на саме стація, порозбивало мені вшой банька від молока і з возом перевернуло до рів! Най єму шварце юр буде, я ледво єму затримало! А кільке я було стратне за того? Ой, вей!... *(Знова як давніше)*: Ви, Ринькн, послухайте на мене. Гонорисге коняке, то не є жаден фелєр. Оно часами чогош собі стидаєша, шо не хоче тягнути, але на тото є порада! Шо...о? Оно єму буде гризти жолоб?...

Е, то також не є жаден фелєр! То не є жаден ганч! Часами коня має і таке фанаберіє, але на тото також є рада! Ви єму вожміть і з головами не привязуйте до жолуб, а оберніть єму туда з хвостом і оно не буде гризти жолоб, шойн! Велике меціє — фелєр! Ви, Риньке, маєте також фелєр, умієте багато говорити, а мало грошу дати.

Ви пожалуєте за того коня, а я єму продам на півтора сотке! Я маю купчі повно, аж прошат вші мене! Тільки я з ними не хочу мати жаден гандель, а тільке з вами, Риньки, так по знайомости, щобн ви мені подякували за те колиш. Як? То сухе шкапе, саме кости?! Воно єму не кости, воно єму таке мускулярне! Коб я так здорове було... А шо оно собі не барз тлусте, ни...и, шо то вам шкодить, ви єго на мясо не купуєте пречінь!

Як я бачу — то ми до згоди не прийдемо! *(Оглядається)*. Ой, вей! Мій цуґош — вже пішов собі від плота. Ой, вей!... Най єму холєра трафить!! Коли треба, то оно єму утікає!! *(Вибігає)* Пррр-р! а, гов!!! На, булан, на, пррр-у!... А, най тобі пси натігають паршиве шкапе! А — ппрр... р..у!

СВІДОК

Панько Пяниця в суді.

(Монольоґ).

Панько *(сходить пяний на сцену)*. Авайсу! Прошу ласки пана сендзього, тай і вас пане крипіратор, я прийшов ніби з тим завезванєм, чи там удренченєм, ая, ага! Ніби... яко свідок, прошу ласки пана крипіратора. Та я питався тамтого пана, що там сидит ось в тамтій станції, де я

властиво маю іти з тим фирлядунком, а они кажут, ніби так до мене: — Та ідзь до чорта! Тай я прийшов до пана сендзього. Ага! Га, як кажете? А, я! ніби яко свідок... Та за бійку, за бійку! Га, як кажете? Як ся називаю? А називаюсь Панько Танчин, так всі мене в селі називають! Ніби, по татови не знаю... бо я ще малим був, як тато умерли, а кличуть мене Панько Танчин. Ніби мама мої Танька звались. Га, як кажете? Кілько маю літ? Не скажу! — прошу ласки пана крипіратора! Небіжка мама знали, тай жінка моя Парашка також знала, але щож, коли повмирали. Ніби то, небіжка мама мої Танька, а кум Грицько і Софрон, от сей, що так рік до Вубразилії поїхали, то собі були первими. А моя стара, ніби жінка Парашка і кума Хаврона, то були вторими, ніби по покревленстві. Га, кажете, що таки не знаєте, кілько маю літ. Та ви рахуйте, прошу ласки пана крипіратора, яж кажу! Якось так буде: як я женився, то тоді у кума Пантелея, тота гніда кобила здохла. Ніби таки та, що він за неї мав процес, що жид кума скаржив ще за гроші. А вже другий рік, як мій син при війську. А так рік знов Паранька, моя жінка умерла. Вакуратно як кум Софрон до Вубразилії їхали... А ви, прошу ласки пана крипіратора, рахуйте!

Га, як кажете? Чому не ставився на термін, як був покликаний перший раз? А прошу ласки пана крипіратора, тай вас пане сендзя, як прийшли пан палєтник з тим удренченїм, то мене не було дома. В Мошка, ніби в нашого припінатора, громадив сіно, тай пан палєтник, ніби пан

возьний, не застали мене дома, а удренченє лишили у війта. Га, як кажете, чи вмію читати? Нї, прошу ласки пана крипіратора, не вмію, бо не ходив до школи. Ніби я раз був в школі, як пан научитель посилали мене до Абрамка по мясо... Ая...

А вже другий раз, як прийшли пан палєтник, то тодї каже до мене Мошко, ніби наш ворендар: Вам би таки Паньку, ніби до мене, таки би вам піти до суду, бо заплатите кару, або відсидите в арешті. Тай таки кум Грицько, ніби тоті, що подали мене за свідка, кажуть до мене, щоби я пішов за них посвідчити за тоту напасть, ая! Ну, тай я думаю собі, що вже з бідою робити маю, треба хиба піти, ага, а якже! Тай пішов! Та таки мав я і свою орудку до сонду. Хотів я, щоби менї зробили таксацію по моїй небіжці жінці, що так-рік в петрівку умерла, та щоби мене перетягнули через гіпотеку. А як же!

Га, як кажете? Що я таке плету? Та я ніби мушу все розказати з кінця, як було. Бо я пречінь свідок, так знаю, що на тото буде присяга! Але я присягну не так раз, але і двайцять, бо того я не боюсь, а все поправді скажу і з кінця! Га, кажете говорити про бійку? Та ніби я все вам скажу, але потерпіть! Як я собі нагадав, що маю тото удренченє, *(витягає з за пазухи папір та показує)*, тай забрав за пазуху, та йду, а якже, та йду! Вийшов на гостинець, аж тут кум над'їхали, ніби кум Грицько! Га, кажете, де я так упився? Та ніби таки з кумом! Бо то по дорозі бачте, стоять коршми, а я своїх коней не маю, а їхав з кумом! Тож і могорич треба було. Як

самі знаєте, прошу ласки пана сендзього, тай вас пане крипіратор, кум казали дати! Ніби вже оно якось не пасує, тай я не безрога, шінуючи ваш онір, ваші слухи, тай вас чесних; по тім я сів з кумом на віз і їдемо. Ага, тай їдемо, по дорозї балу-балу, кум зачали скаржитись на свої клопоти і так заїхали ми аж до Абрамка. Ніби таки при гостинцю єго коршма, як ся їде до міста по правій стороні, знаєте де, а якже! Кум кажуть ніби до мене: куме! — а я кажу — га! — а вступім но куме Панько, ніби так до мене, бо я Панько називаюсь, вступім но, кажуть, до Абрамка, та випємо ще по одному, бо якось так ніби ніяково їхати. Кум казали дати і я казав дати, випилисьмо по кілька келишків, тай їдемо, а якже тай їдемо. Аж приїхалисьмо до Іцка Рудого, а кум кажуть: пррр! а гов!... Злїзьте бо куме Паньку, треба нашильника поправити на гнідій кобилі. Ну так і позлазилисьмо і поправили, а кум тодї роз'охотились та кажуть: та коли вже позлазилисьмо, то і вступім на келишок. Тай знов і я казав дати і кум казали дати. Ніби як самі знаєте, прошу ласкі пана крипіратора, шануючи вас чесних, та ваші слухи, чоловік не свиня, якось не пасує! Так то оно є, як хлоп своїх коней не має. Га, кажете, говорити до річи. Га, як кажете? Та я ніби говорю з кінця, як було, бо ніби я знаю, що на тото буде присяга. Але я присягну, щоби і двайцять раз, як кажу, бо за правду не боюсь! Ге, як кажете? за пянство до гарешту? Та я до гарешту не боюся! Го, го! Ше вас на світі не було, як я в гарешті сидів! Га, як кажете? За що сидів? Та ніби, таки за бійку

в коршмі, раз дві неділі, а раз за образу онору. Хоть то несправедливо було, бо я казав кумови, що він злодій, що він украв мою курку, бо він таки вкрав! Го, го! я ще тепер присягну, що вкрав! Але мене засудили ще тамтой пан сендзя, і казали, що коли я кума не зловив на крадіжи, то і не смію звати єго злодієм. А я сказав, що як ви пане сендзя обстаєте за злодієм, то ви такі самі, як він! І мене за тото засудили на місяць гарешту.

А за тоту нинішну справу я нічого не знаю. бо я нічого не видів! Зрештою, я на кума Гринька свідчити не буду, бо то мій кум! Ніби, я видів, та чув, як кум Грицько ударили сусіда Пантелея по голові, так, наче щось тріснуло геї патик, тай і по лици ударили, так, гейби по болоті лопатою хляпнуло, але я на кума не буду свідчити, бо то мій кум.

(*Панько шарпаєсь, наче би хто його тягнув за рукав, при тім викрикує*): Як до гарешту, то до гарешту, але не штурхайтеьь і не попихайте мною, бо як вас штовхну, то попамятаєте Панька Танчиного! Го, го! ще вас на світі не було, як я сидів в гарешті! (*Виходить*).

1910 р.

Пан джєжиц.

(Монольоґ).

Сцена представляє желізнодорожну стацію. По одній стороні віконце о одній шибі, з написом „Каса". Зза сцени чути жіночий голос: Мойше, лойф гейха! Дер цуґ іст шойн ентлойф! (*Вбігає Мошко, в ха-*

латі, засапавшись з тлумаками на плечах і в руці). Ой вей!... Най тото скажене фірманке дідьке вожме! Я мав таке пильне антерес у Вільвова, я ше шош мав казати моє Суре, а воно єму зробив ентлойф! Піпло собі до дітьке!... а брех ді кішкіс, ді холєрнік паскідне! а шлаґ зол діх трефен!

Ні... і, що я буду тепер зробити? *(Іде до вікоцця каси).* Панє касієрже!? Панє касієрже! Коли буде друге фірманке до Вільвова? За пять години?! Ой вей! а най тото фірманке ноги зломит! *(ходить нервово по сцені, за хвилю):* Панство также до Вільвова?! Ни.., то добре, будемо вші їхати до Вільвова разом на купе.

Ой, я мав велике антересу до Вільвова. Який я мав антересу? Я вам буду казати. Я мав ходити собі з банком по грошу. Ні...і, я потребую собі куповати фільварик від наше ясне пан джежиц. Ясне пан, воно єму зробивша темно ув кішени, воно єму потребує продати своє фільварик, а я потребую купувати тоте фільварик. Панство питаютьша ці за готівке? Ні..і, герште? то не є ніяке антересу куповати за банкове пожичке! Я маю свою грошу в банк, свою власну купіталу! Як я не маю свою власну купіталу, то я не купую фільварик, а роблю друге інтересу, щоби був грошу, а з тим часом, трафитьша друге ясне пан, що буде продавало фільварик на ліцитацію. Тепер таке курс, таке час на ясне панів настав.

Панство шміютьша за мене, з відке таке халатнік, як я, приходит купити фільварик? Я вам буду шош казати від секрету. Я сам не знаю

з відке! Я ше мале хлопчу жила у одне припинатор з наше віру. То я собі потребував наскладати трохе грошу, то я потребував заложити собі склеп з мішане товарів, а потім гандлював з шинквас, з горілкім, пивом і вшім. А як мав вже більшу готівке, то я робив файн антересу з корчункем ліса і з пожичке грошу на файн проценту. Ці велике проценту? Ні...і, як часами, на двайчать..., пятнайчать, дванайчать і дешать, а як часами треба було робити кому зараз вигоде, то і на сто проценту... Шо панство кажуть, шо то вже злодійство? Ні...і, а як я мусіло також часами пожичати, бо мою грошу був в рух, то я тоді заплатило также проценту, шо правда, то тільки 6 проценту — але хто мусить те знати, досить, що я роблю людям вигода і шлюс. Перше був лучші часи, тепер зараз зроблять а ґройсе ґевалт, а ґройсе гармідер і вже зараз з криміналем пахне. Тепер я вже не роблю пожичке, хиба шо для саме ясне панів, а грошу лучше даю ув банк; хоть то за мале проценту, ні..і, але зато певно.

Моє Суре каже до мене тепер: Мойшеню, тобі не треба бути вже таке капцан-халатнік, ти собі можеш бути сам ясне пан джежиц. Я собі подумало: таких азой! Моє Суре має рехт! Ой! яке воно єму, моє Суре, має а ґіте кєпали!

І ціле село, я можу казати, шо оно вже моє, я буду джежиц, ясне пан! А тамте ясне пан, вже тепер темне капцан, як я було колиш. Оно робило, робило пожичке на велике проценту у мене, ні...і, а моє не може пропадати, я не можу бути стратне! То я зробив зараз баґательке,

процесу, поставило ясне пан на ліцитаціє і потребувало купити сам фільварик! Я потребую тільке грошу і нині хочу поїхати до Вільвова. Моє Суре страх яке кунтентне за того. Воно єму каже: Мойше-лєйбен, ти теперічке потребуєш бути ясне пан джежиц, а я твоя Суре, ясне панї! Такіх азой! Я хочу собі поїхати зараз до моральне води. То мене ритувало, і я потребувало моє Суре зараз перєвадовати: на шо тобі, моє Сурченї, моральне води? то кепске антерес з моральне води. Бачиш ось ясне пан джежиц потребувало їхати до моральне води і зробило вже собі банкройт! То моє Суре зараз зашміявше і каже: — яке ти Мойшенє зніврочке мишіґе-дурне! Я поїду до моральне води і там також буду зробити а ґіте ґешефт. То мене зразу позлостило, ритовало і я кажу: вус зуґсте Суре? що ти говориш таке дурне зневрокім. Зейно! моє-Суре таке старе шкапе, хоче зробити ґішефту в моральне води!... фи!... на таке жінке! — А моє Суре тільки шміявша з моє балаканю, і каже: ні...і, Мойше-лєйбен, ти зніврокім зовшім мишіґе-дурне! Ти не знаєш чого я кажу Я потребую їхати до моральне води не від паради, я буду заложити собі ув моральне води буфету з делікатесим, я хочу заробити швіже ґелд. То я на таке розумне слово не мало шо сказати, я підскочило з утіха, почілувало моє мудре Суре і кажу: ти Сурченє-лєйбен, маєш а ґанц файн кепале. Я тобі позволю їхати до моральне води, тільке я перше хочу купувати фільварик і ниньке хочу поїхати по грошу нах Лємберик. Я хотіло поїхати до Вільвова, тільке тоте скажене колєя мені утікло, най єму холєра,

най єму дїдьке вожме! *(Іде до вікониа каси)*. Пуріц лєйбен? Панє касієрже? Ці зараз буде фірманке до Вільвова? За мінуте! Ой, вей! прошу мені булєту нах Лємберик! Як то, не маєте видати одну гелєра? Я також не маю. Най пан касієрже добре пошукають, я не можу бути стратне на одну гелєра, то мою грошу! Як то не маєте, шо то не маєте?! Я не хочу бути стратне! Я не хочу того розуміти! *(Оглядаєсь)*. Ой, вей! дер цуґ іст шойн да! Кулєя вже є! *(Бігає, затурбований, бере тлумаки і кричить до вікониа)*. Ні...і, як буде з моє геллєр, як буде з мій грошу? Не маєте?! Ні...і, шо маю вже робити з вами, най того гелєр буде на пиво для пана касієрже! *(Вибігає)*.

В суді.

(Монольоґ пяниці).

Го, го, го! Вже всї суть, а я думав, що я перший буду. Нїби, то я не запізнивсь, бо на „везваню“ стояло на осьму годину, а я вже у шестій був тут в судї. Ще ніби якийсь пан комісар замітали коритар. Комісар чи не комісар, того я не знаю, але комісарську мали шапку. Тай я чекаю, тай чекаю, бо, вважаєте, з дому ше завчасу вийшов, десь о півночі. Моя баба рано встає, звичайно як в господарстві. То ту покрутиться, то там, то туди загляне, то сюди, то вибачайте за слово, свиням приготує, аби не кричали, то курам зерна кине, от, що і казати.. Робота є, то і спанє не берёться. Я собі ше спав на добре, аж моя Євка приходить і кає: Іване!

— бо нїби мене Іваном кличуть. Та вставай бо, так до мене, збирайся на термін, щоби кари не платити, або в гарешті не сидіти. Тай не було вже що казати. Встаю. Рано, звичайно як рано. Христїнин встане, помолиться Богу, та іде до своєї роботи. Так і я встав, вбрався, і іду на тото „завезване“, ніби то до суду. Приходжу до суду, гакуратно шеста була. Жду, заглядаю на гоф, а там кримінальники повиходили собі на спацер. Гадаю собі, ще мене готові між себе взяти, тай вийшов на місто. Був у Мошка, щоби собі овес забрав; він дав задаток на овес, я випив одну кватирку, другу, третю, закусив і знов тут прийшов. І ось виджу, вже всї тут зійшлися.

Га, як кажете? Та я прошу пана сендзього говорю з кінця, як то було. Кажете спізнився на термін? Та я би не дбав за те, але що менї моя Євка скаже, як довідається про все. Го, го, го! То вам раз повідаю баба, хай Господь хранить каждого хрещеного. Ой якби она тут була, то б не мав що тут робити; та і вам, пане сендзя, моглоб при тім що обірватись. Ви ще не знаєте моєї Євки. Ой! та вже прошу ласки пана сендзього, даруйте сей раз. І най вже скінчиться та справа, та як треба сидіти, то піду сидіти... Га? Кажете, як тото було з тотою комісію, на що я з панами сварився? — Оно було так прошу ласки пана сендзього, я буду говорити з кінця.

Той грунт, що я уживаю, нїби то в посідзеню маю, то ще за небощика мого тата, як я его запамятав. Правда, що межі були трохи ширші, як тепер, але як я вже взяв в свое по-

сєдзенє грунт, то гадаю собі, на що до мари такі широкі межі. Тай троха заорав зі свого боку. А кум мій велебний, ніби мій сусід Гаврило, спротивилися тому, та сей час на провізорію пішли і зараз спровадили таксацію, а потім ще комісію зі сонду. Я посіяв був на тім місци овес. Файний овес був зійшов, як щітина, що аж ну... Га? Кажете до річи говорити. Та я кажу всьо з кінця. Спровадили, нїби се мій велебний кум і сусїд, тую комісію, тай ніби пана сендзього, та їх помічника пана кільометра, і таки мій, ніби велебний сусїд, взяв собі гадуката. Я нїби не спротивлявся тому. Нї, най Бог боронить, най би собі спровадив ще десять комісій та гадукатів. А то всї они як начали толочити овес, то гей ножем мене пороло по печінках і серцю за моєю працею. Та я нїби таки не втерпів, тай кажу: Гей, люде! а ви-ж що... шінуючи вас чесних, кажу: безроги, чи що таке? Та не толочте бо менї вірса. А пан кільометер, таки той з тою нїби довгою тасємкою, чи там стонжкою в пуделку, далї собі своє... Я не витерпів, схопив за тоту ніби стонжку, пірвав, а пана кільометра відтрутив за межу на кумів бік. А що пан кільометер такі слабі в ногах, і зараз перевернулись, то що я, прошу ласки пана сендзього, в тім винен? Ще, як кажу, щастє велике, що моєї Євки тоді там не було, а то усім би дісталось, ой, най тото Господь боронить! Бо то ви ще не знаєте моєї Євки, як она чого всердиться.

Га, що пан гадукат кажуть? Ну і дивіть, то ніби виходить на те, що я нібито послідний драб, лайдак, пяниця, злодій. Ой, пане гадукат, я того

по вас не сподівався. То недавно ще, коли я вас брав за свого обороньцу, як побив був Панька Загорбочного, то ви тоді, гей рідний батько за мною розбивались, а нині що? Ви вже протів мене? А то за що? А то задля чого, ви так злоститесь на мене? Та вже щоб хотя пан гадукат самі се все бачили і тоді говорили, та тримали кумову, чи другу сторону, а то усе те повторяєте що кум вам набрехав! *(По хвили.)* Що? Не вільно говорити, до арешту піду за образу онору? Ой, світлий суде, та чи не може таке чоловіка злостити. Я з паном гадукатом нічо до діла не мав, та нікого не тручав, а вас, пане гадукат, то і на очи не видів. За тоту стонжку, що я пірвав, то я заплачу панови кільометрови, а за тото, що они упали, то я в тім не винен. (*Усміхаєсь*) Хе, хе, хе! Які тоті пани страшно делікатні та образливі. Та ми бо оба з кумом іноді не так мірились, нераз так молотимо себе поза уха, що аж лоскіт іде по цілім селі, та жменями собі волося понариваєм з чубів, але це нічо... Стоїмо оба на ногах і не перевертаємось як цей пан кільометер, та і не образливі ми такі дуже як тоті пани. Погодились ми усе по доброму, замогоричились потім, і святий спокій. Зрештою, я і не хотів, щоби пан кільометер перевертались, тай і не винен тому, що у них такі тонкі ноги..

Га? Кажете мене замкнути і то таки зараз? Що? І за пана гадуката і за кільометра на три місяці. Що? ще й кошта звертати? Та прошу ласки світлого суду, тай за що-ж? Чи я таке що образливе сказав, хочби отсе до пана гадуката. Я сказав тільки, що як коли на власні очи не

виділи того, як оно було, то нехай до чужої справи не мішаються. А шкода, що пана кілометра нема, то може би ми якось перепросились. Та і якийсь могорич мусів би дати за тоті кошта. Таж ми якісь люде є, та без могоричу не випадалоб. А що до тої стонжки, то як моя баба вибілить полотно, то я відотну їм ще довший пасок, чи там стонжку, як ця їх була. (*По хвили*). Що? таки від разу до гарешту? Та може би світлий суд пустили ще хиба до дому. Я мушу ще сказати Євці, як має господарювати сама, а потім, то я прийду. Чому ні. Три місяці то хоч чоловік собі відпічне і так зима, та нема великої роботи. Я то розумію, що на світі мусить бути всюди рехт, хоч я тут і не виджу нїякого рехту, бо тут, що правда, щось не по правді. Но як рехт, то рехт! Нехай вам буде рехт. Я раз також дістав таке везване до сонду, і я прийшов, і також казали сидіти, і я сидів, а потім випустили і казали забиратися, тай я забравсь! А тепер, бачу таке саме буде. Но що робити. Най вам буде рехт. (*Входить возьний і забирає його.*) Та я іду, іду — і без вас! Я тото розумію, що треба іти.

Лиха жінка.

Монольог Івана Підгорбочного.

[На сцену входить трохи підпитий Іван Підгорбочний, час від часу затачується, говорить]: — Питаєтесь, як я ся маю? Ой, йой! Бодай так мої

вороги мались, як я ся маю! Та як то, що таке? Кажете, що таке? Аги! най тебе тут нещастє спіткає. А то вам, куме Сафатею, біда мене напиталась!... Питаєтесь, що таке? Та ось, бачите, з моєю старою не годен вже витримати! Ой, покарав же мене Бог, покарав! Гей, гей, мошний Боже! Коби то чоловік знав був таке молодим, то був би ніколи не женився; по що, та на яку мару?! Але небіжка мама, все бувало, кажуть до мене, — царство їм небесне:

— Та женися вже раз Іване. По що чужі собаки по вечірницях будеш дражнити, а вони тобі лидки обгризатимуть. От, кажуть, вже раз устаткуйсь. Я вже стара, не здужаю, та і нема кому шматя випрати, та ложки страви зварити. Та хай ще хоть невістку побачу перед смертію. Та вже і я сам, бувало, думаю собі: що вже робити маю? От, раз мати родила, та раз і уженитись мушу. Таке вже повеління від Бога. Женитись, то женитись! Щоби так що, як женитись Тай таки в зимні мясниці уженився. Ая, ніби таки з своєю жінкою Паранькою уженився. Ой, йой! Най то все лихо возьме! А то, куме, натрафив я на жінку! Коби був знав таке, то і довкола села оминав би її хату. А вже тепер, вважаєте куме Сафатею, і десятому заказавби женитись!...

І скажіть мені, добрі люде, в чім я тут провинився? Ось послухайте, було оно так: пішов я орати в поле під овес. Орю, тай орю, а Параньки моєї як нема, так нема з обідом! Та вже і з полудня, а єї ще не видати! Овв!... думаю собі, а се що такого сталось? Приходжу я до дому, та питаю: а ти сяка, така, кажу ніби по добрім

слові, я працюю, працюю, аж в животі гуркотить, а ти вилежуєшся по цілім дневи?! А обідати чому не винесла? питаю. А она як зачне, як зачне, то кажу вам від потопа світа!

— А ти — каже, за одну роботу візьмешся, а у мене в дома двайцять клопотів на голові.

Кудиркала, кудиркала, до саміського вечера, тай каже: ти старий, зістань на завтра дома, та попробуй, що то за смак бути ґаздинею; а я вже твою роботу зроблю у поли сама.

Ай, яй, яй! Коби я був знав таке, то най би там баба вже і нічогісенько не робила в дома, а най би вже хоть мені святий спокій дала.

Зістав я на другий день, куме Сафатею, дома. На мою голову лишила Паранька всьо. І, вибачте за слово, шануючи вас чесних, той дененько святий, то сонечко ясне, — і безрогу з поросятами, і квочку з курятами, а тут знов казала ще масло робити, корові трави принести, дитину колисати, та просо товчи в ступі! Ой, йой, йой!... Як я собі тут пораджу?!...

Якось, посадив я квочку до кошика на подвірю, попривязував курята, та най — думаю, не розлазяться по грядках, а то стара так мені чуб вискубле, як они росаду. Ага! тай ще казала полотно білити на пастівнику!

Заколисав я, вважаєте, куме Сафатею, — малого, тай пішов під шопу товчи просо на ступі. Аж тут чую: — крик! Такий вам крик кури підняли, що аж страх! Ов, а то що таке, — думаю!

Вийшов я з під шопи, — дивлюсь, а яструб вам забрав і квочку і курята! Кричав я, і патиками кидав, але де там, тілько ви єго виділи!

Що єму зроблю? Поніс, та пропало, а ти Івасю відповідай за него; бо стара не скаже, що яструб взяв, а таки, що я пропив квочку з курятами. А най тебе ту нещастє спіткає! — думаю собі, щож я ту тепер пічну, бідний, нещасливий, та що Паранька скаже? А ту, аж мороз на саму гадку про ню по-за шкіру ходить. Приходжу я до хати, дитина кричить в колисці, свиня, вибачайте за слово, шануючи вас чесних, та сонечко ясне, тай ваші слухи, сметану виляла, тай геть вам усе знівечила до чиста! А я став, заломив руки, і роби що хочеш! А, най, тебе ту нещастє спіткає! Сто соть твої патинки, кажу, та що я тепер пічну бідний, тай нещасливий?!

Но то ще не кінець. Якось я, вважаєте куме, виганяв шануючи вас чесних, ваші слухи, той дененько святий, то сонечко ясне, — безрогу з поросятами. Якось ноги мені замотались, чи що, тай пошпонтався і упав на лаву, та струтив горнець з кашею. Ая, та на куски розлетівся. А вже десь з пятнайцять років служив у нас, — як не більше! Ая, таки той самий, що ви єго виділи у нас, куме Сафатею. Та Паранька таки ще купила єго було у гончаря, з Білого Каменя Но — і пішов! На куски розлетівся зовсім.

Ой, коби я був знав таке нещастє своє, та найби вже стара сиділа дома, і робила що хотіла. А то на біду я собі зістав! І що я пічну тепер бідний, нещасний?! Гинь, без часу гинь! Головонькож моя ти бідная! — думаю собі, а най тебе тут нещастє спіткає! Дивлюсь я через вікно, а моя стара, — ніби жінка Паранька, вже з поля іде і то просто до хати! Ов-ва! Де я тут дінусь?

Що я ту пічну бідний, та нещасливий! А тут на біду, ще й недомагаю, бо трохи заморочився! Буде війна, о, буде, — думаю!... А тут вже і ніяк з хати утічи. Дитина в колисці знов зачинає плакати, я біжу щоби якось забавити, дав порядного пляцка, так, що зараз втихло, аж вам посиніло! Га, га, га! що я мав за клопіт потім! Як увійде стара, — тай до дитини зараз дивиться, а потім до мене, — як зачне вам: — А ти сякий-такий, — каже! — а ти пянице! а ти ледащо, а ти дармоїде, та як ти мені хати допильнував?! — Що тілько їй слина на язик нанесе... Звичайно, як баба! Не треба вам і казати, самі знаєте.

— А диви — каже, то ти все говориш, що я ніколи нічого не роблю, а ти ось що ниньки наробив!... Та чого ти пянице пильнував? — каже! А квочка де? а сметану пощо вилляв?

Овв!... та бо стара до коцюби береся, а я вже ні живий, ні вмерлий... зі страху мало зо шкіри не вискочу!... Ой, нас вас Бог боронить з такою лихою жінкою як моя!... Я вже і нічого не кажу, бо як де-що і скажу, то она за коцюбу, та до мене!

— А то за квочку, каже, то мені діти сусідські гововять, що яструб забрав квочку з курятами, а ти де був?! — тай до мене: а маєш, а маєш, а то за курята, а то за квочку, а то за дитину, а се за сметану! А гуси чого полотно подоптали, а ти де був?! А маєш! А то за се, а то за те!...

От, ледво вважаєте вже з хати утік, так мені боки зіпрала! Ой, йой, йой! Най тебе ту нещастє спіткає!... (*дотикаєсь рукою плечей і стогне*)

Як бачите лусне кочергою по плечах, ой! то... то... аж тріснуло щось в костях!... Ой, йой! ой! Таки болить, і тепер ще болить, куме Сафатею. Ой, йой, йой!... таки болить... Га? кажете смаровати оковиткою?... Та вже і не треба оковитки, як стара кочергою висмарувала!...

А може?... та хиба таки піду до Іцка, бо вже і так до хати не годен буду вказатись хоч з тиждень.. Ой, покарав мене Бог, покарав бабою... А то десятому тепер скажу, най не жениться! А як покарає його біда такою лихою жінкою, як мене, то нехай хоть ніколи не мішаєсь в жінчине домашне діло, бо і зараз біда! А скажеш що за собою, що ти господар, що у хаті твоє право, бо ти голова дому, то тобі боки кочергою так златає, що авс! А як же!... От бувайте здорові, бо ще як стара почує, що я скаржусь на неї перед вами, то готова нова війна бути!... Бо тото, бачте, куме Сафатею, таке бабяче право від давна, що у хаті все жінчин верх!.. (*виходить, трохи затачуючись*).

Лопушна, 19/I 1910 р.

ЗМІСТ

		стор.
1.	Клопоти Семена, діяльог	3
2.	Мойше Бейойке, монольоґ	8
3.	Свідок, Панько Пяниця, монольоґ . .	12
4.	Пан джежиц, монольоґ	16
5.	В суді, монольоґ	20
6.	Лиха жінка, монольоґ	24

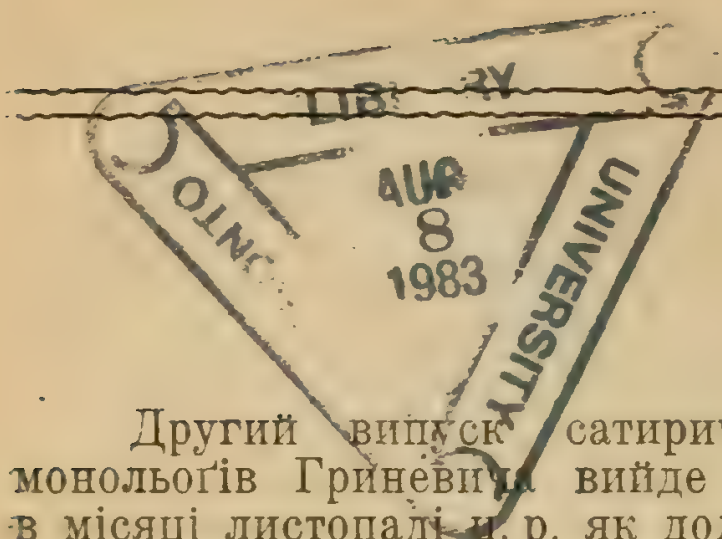

Другий випуск сатирично-гумористичних монольоґів Гриневича вийде окремою книжкою в місяці листопаді ц. р. як додаток до „Театрального Мистецтва“. В цю збірку увійдуть слідуючі монольоґи:

1) Контумація.
2) З торгу.
3) Софрон Мочиморда.
4) Льотерія.
5) Клопіт з зубами.
6) Іцко Цирульник.
7) Два чудотворці.
8) Пех.
9) Монольоґ жебрака.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY